

- gis consensu, tum altero invito.
- Ex iure Canonico, iustae causae hae probantur divortii:
- Regula in divortii causa adulterii est:
- Exceptio regulae divortii in causa adulterii.
- Quaestiones matrimoniales quoad Matrimonii vinculum et quoad separationem Matrimonii quoad thorum et habitationem
- Quaestiones matrimoniales quoad dotem, successiones, alimentum et huiusmodi
- Instantia in causa nullitatis Matrimonii
- Instantia in causa separationis coniugum
- Facto scrutinio testium, motivorum separationis, si de legitima separationis causa constet
- Si agatur de uxore quae saevitiam patitur, in causa separationis,
- stam et legitimam divertendi causam allegat, et sufficienter probat.
- Adulterium, haeresis sive apostasia, saevities coniugis, periculum corporis vel animae. *Quae animam male corpore utentem a lege Dei aberrare faciunt, et perniciose turpiterque corrumpunt.* S. Augustinus.
- Coniugem innocentem posse dimittere adulterum, absque distinctione inter adulterium mariti aut uxoris:
- Si adulterium non sit culpabile, si maritus sit causa vel auctor adulterii uxoris, si iniuria per adulterium Matrimonio irrogata iam sit a parte innocente remissa, expresse vel tacite, si uterque coniux sit vel fiat adulter.
- Ad iudices ecclesiasticos omnino pertinere noscuntur ex lege canonica.
- Possunt cognosci a iudice saeculari, sed si earum occasione controversia suboritur de vinculo Matrimonii, aut de iure separationis, haec est per iudicem ecclesiasticum definienda.
- Regulariter proponenda est coram Episcopo vel Ordinario, et plene ac perfecte probanda est per testes omni exceptione maiores cum assistentia Defensoris Matrimonii, iuxta formam Benedicti XIV.
- Proponenda est coram Ordinario, qui post acceptum libellum mandat probari separationis motiva, et examinari testes pro informatione Curiae.
- Ordinarius, interlocutorie pronunciat, esse supplicanti ius et licentiam ad tempus vivendi seorsum ab alia coniuge.
- Ordinarius uxorem iubet sub custodia poni aut in aliquo feminarum claustro, aut penes honestam et probam matronam, ita ut subsidio expensarum, et alimentorum exhibendorum a marito, teneatur in legitimo iudicio usque ad definitivam sententiam causam prosecui.

Proles ex Matrimonio suscepta educanda regulariter est penes matrem expensis patris, si ipse separationi causam dederit; si vero causam dederit mater, penes patrem et suis expensis.

Facta coniugum separationem in causa divortii iuxta canones,

De Ecclesiis.

Tamquam templum manufactum in quo fideles congregati, Deo sacrificia offerunt, preces fundunt, et Sacramenta et alia Religionis subsidia recipiunt.

Hic consideratur Ecclesia

Dicitur *Basilica*.

Ecclesia principalis ceterisque dignior

Dicitur *Metropolitana*.

Ecclesia in qua sedem habet Archiepiscopus

Dicitur *Cathedralis*.

Ecclesia in qua sedem habet Episcopus

Dicitur *Collegialis*.

Ecclesia in qua adest Canonico-rum collegium

Dicitur quae alias tanquam filiales habet subiectas Ecclesias.

Ecclesia *Matrix*

Dicitur quae habet fontem Baptismi.

Ecclesia *baptismalis*

Dicitur quae habet adiunctam curam animarum.

Ecclesia *parochialis*

Dicitur quae a Regularibus regitur.

Ecclesia *regularis*

Dicitur quae a clericis saecularibus regitur.

Ecclesia *saecularis*

Oratoria publica et privata, quae ad divinorum officiorum et sancti sacrificii celebrationem sunt destinata.

Ad ecclesias referuntur

Consensus Episcopi qui per se aut per delegatum locum designet, crucem figat, et primam lapidem ponat; dos quidquid necesse est pro conservatione aedificii, divini cultus exercitio, et alimentis ministrorum, iusta causa erectionis quam exhibet communitas plebium et utilitas universitatum; ut vitetur praedictum aliarum Ecclesiarum.

In ecclesiarum erectione hae conditiones observandae sunt:

Potest novum opus nuntiari, quo facto aedificans per tres menses ex iudicis praescripto tenetur opus

Qui credit se laesum propter erectionem Ecclesiae novae

suspendere, quia nulla Ecclesia in praeiudicium alterius est construenda.

Nempe nimia distantia fidelium a prima parochia, incrementum populi, difficultas viarum et alia similia.

Si de Ecclesiae parochialis erectione agitur iusta causa erectionis putatur:

Episcopus post agnitam iustam novae parochiae erigendae causam,

Debet monere, et in scriptis audire parochum intra cuius territorii fines nova parochia est construenda, quin sit necesse Parochi votum aut consilium sequatur.

Nova Parochia erigi nequit

Nisi observentur conditiones et in ea saltem sint decem parochiani, qui de Ecclesiae Sacramentis participant.

Si Parochus matricis Ecclesiae aliqua ratione se laesum sentiat

Non potest ad legitimum superiorem appellare, nisi ad effectum devolutivum, cum plenae appellationis remedium per Tridentinum decretum sit illi ademptum.

Protinus est restituenda vel reparanda Ecclesia

Si iam erecta ruit, aut ruere minatur, aut adeo vetustate decorem amisit, ut non videatur amplius expedire in eadem Sacrum fieri.

Si Ecclesia non est restituenda vel reparanda quia fieri nequeat

A sacris est prohibenda, et postremo etiam data execratione in profanos usus, non sordidos, convertenda: si fieri potest, in loco Ecclesiae Crucis signum erigatur et eius beneficia simplicia in alias arbitrio Episcopi transferantur, cum omnibus emolumentis et oneribus priori Ecclesiae impositis.

Expensae reparationis Ecclesiae desumendae sunt

Ex fructibus et proventibus quibuscumque ad Ecclesiam reparandam pertinentibus quomodocumque.

Patroni et beneficiati fructus ex ea percipientes ultra honestam eorum sustentationem

Concurrere debent ad reparandam Ecclesiam si alii fructus non sufficient.

Parochiani tenentur ad Ecclesiam reparandam.

Si de Ecclesia parochiali sermo sit.

Episcopus una cum Canonicis tenentur ad reparandam Ecclesiam, in defectu dotis.

Si de Ecclesia Cathedrali agatur, Episcopus in necessitate potest ad hoc subsidium petere caritativum.

Ecclesia aedificata antequam divino

Quidem benedictio per Episcopum simplici sacer-

doti committitur: consecratio vero non nisi alteri Episcopo committi.

Quotannis celebranda est anniversaria solemnitas.

Absque alicuius culpa formidine potest consecrari, quia non potest dici iteratum quod non demonstratur antea peractum.

Fit per mutationem in ipsa Ecclesia contingentem.

Fit per iniuriam ipsi Ecclesiae irrogatam.

Ut nova cum antiqua Ecclesia eadem et identica dici amplius nequeat.

Si Ecclesia in toto vel in maiori parte simul destruat; si interna parietum superficies in toto vel maiori parte vastetur; si adeo adaugeatur, ut pars adiuncta superet antiquam.

Quia Ecclesia habetur semper eadem, semperque maior pars benedicta vel consecrata, trahit ad se partem minorem, ad quam propter unionem benedictio et consecratio successive extenditur.

Ob voluntariam et iniuriosam sanguinis effusionem a vulnere productam, homicidium voluntarium, fornicationem, adulterium et quamlibet voluntariam et illicitam pollutionem, sepulturam infidelis, excommunicati, quando est notorius.

Quia accessorium sequitur principale, non principale accessorium.

Nequit in eo Sacrum fieri.

Nequit in ea divina celebrari officia.

cultui dicetur, est benedicenda vel consecranda.

Consecratio Ecclesiae est perpetua:

Si dubitatur an Ecclesia prius fuerit consecrata, et nullum sit satis probabile argumentum

Execratio Ecclesiae

Pollutio Ecclesiae

Ut Ecclesia vere fiat execrata, tanta eius requiritur mutatio

Execratio Ecclesiae contigit

Si Ecclesia exigua parte destruat, et statim reparatur, vel successive tota per partes renovatur, vel tectum corruat et remittatur, non execratur, neque nova consecratione aut benedictione indiget;

Ecclesia polluitur

Cum Ecclesiam fit polluta, tale quoque fit quodcumque eius altare fixum et coemeterium; non e converso:

Altare pollutum

Ecclesia polluta

Coemeterium pollutum Nequeunt in eo Christianorum cadavera sepeliri, nisi reconciliatione facta; idem dic de Ecclesia et altare.

Reconciliatio Est actus quo Ecclesia polluta a macula per indignam actionem contracta, purgatur, et divino cultui restituitur.

Ecclesia tantum benedicta Per aspersionem solius aquae lustralis potest reconciliari a suo Rectore, etiam inconsulto Episcopo.

Ecclesia consecrata Reconciliari debet ab Episcopo per aspersionem aquae cum vino et cinere benedictae.

Episcopus facultatem reconciliandi Ecclesiam Non potest simplici sacerdoti committere, nisi hac super re S. Sedis indultum habeatur quod aliquando S. Pontifex petentibus Episcopis concedit.

Oratoria publica dicuntur Quae Episcopi auctoritate et in publico erecta sunt.

Oratoria publica putantur Quae licet in privato condita sint, ostium tamen habent in via publica, aut fuerunt ab Episcopo consecrata; quia destinatio patrisfamilias in priori casu et dicatio ad perpetuum divinum cultum in altero, reddit publicum Oratorium.

Est oratorium publicum, erectum in palatio Episcopali, conventu Regularium, Seminario, collegio, conservatorio confraternitate, communitate, hospitali et in carceribus, Quia cum haec loca ad publicam utilitatem sint instituta, publica esse dicuntur: in his Oratoriis potest Sacrum fieri, et audientes in die festivo Missam satisfaciunt praecepto.

Dicuntur Oratoria privata Quae in domibus privatorum privata auctoritate sunt erecta.

Oratoria privata iure Ecclesiarum non fruuntur In his Oratoriis absque Sanctae Sedis indulto Sacrum fieri nequit.

Olim Missae Sacrificium celebrari poterat ubi ipse Episcopus permiserat (1) Consequenter, Episcopus concedere licentiam poterat celebrandi etiam in Oratoriis domesticis.

Facultas concedendi licentiam celebrandi in do- Nam Tridentinum mala voluit impedire, non vero quae bona et utilia essent prohibere. S. Carolus Borromeus in concilio Mediolanensi IV, agnovit in Episcopo facultatem permittendi celebrationem Missae

(1) Can. 12 et 13 de consec.

in Oratorio privato propter *magnas et urgentes causas*. S. Ligorius: Ob iustam causam. S. C. C. *Magnae et urgentes adsint causae, et per modum actus.*

In domo rusticana suae habitationis, in visitatione, in itinere, in domibus laicorum, a quibus in hospitio recipitur.

Cum persona distinctae qualitatis, maxime si sit sacerdos, cum non potest propter infirmitatem aut senectutem accedere ad Ecclesiam, ut Missam audiat aut celebret et Eucharistiam recipiat.

Si Ecclesia diruta sit, si sacerdos longam peregrinationem per loca deserta, vel per loca infidelium suscipiat, si Ecclesia magnam multitudinem continere nequeat, si exercitus sit in castra, aut multitudo navigantium in littore maris, si bellum ferveat, aut dominetur pestis.

Est personale et illis tantum prodest, quorum contemplatione fuit datum, qui indultarii appellantur; quodque in fronte, vel in inscriptione et quandoque in ipso corpore Brevis nominantur.

Secum privati oratorii privilegium defert.

Non potest in Oratorio privato Sacrum fieri coram alio etiam de eius familia.

Sacrum in die festo, exceptis solemnioribus diebus, pro praecepti satisfactione prodest omnibus, qui in eodem indulto fuerunt, saltem in genere, designati; et de Episcopi licentia potest ibidem Eucharistiae et Poenitentiae Sacramentum ministrari.

Est mensa, sive tabula lapidea, supra quam Sacramentam Eucharistiae conficitur et Missae Sacrificium offertur.

Mensa vel tabula aedificio coniuncta, ut ab eo absque fractione separari nequeat, quo casu totum altaris aedificium consecratur.

Si est mobilis, et sine fractione de uno in alium locum transferri possit; quo casu, consecratur tantum parva mensa lapidea, mobilis et plana, quae saltem capax sit continendi hostiam, et maiorem partem ca-

mibus privatis, limitata potius quam sublata creditur;

Episcopus praeter Oratorium in suo palatio Episcopali, potest habere aliud Episcopus permittere potest Oratorium privatum

Episcopus potest permittere, ut Sacrum extra Ecclesiam fiat

Indultum Oratorii privati a S. Sede concessum

Indultarius mutata habitatione

Si indultarius vel unus eorum praesens non sit, Indultarius praesens,

Altare, sic appellatum, quod sit eminens,

Dicitur altare fixum

Altare Viaticum, vel portatile dicitur,

licis, non minor palmo, quae mensae ampliori etiam lignae in medio convenienter aptetur.

Ut aliter nequeat licite in eo Sacrum fieri.

Consecratio ita est necessaria in altari

Consecratio altaris tantum fieri potest

Consecratio altaris

Consecratio semel facta amittitur in altari fixo

Si tota mensa foret consecrata et inferiori structurae non est coniuncta,

Consecratio amittitur in altari sive fixo, sive portatili

Si Ecclesia polluitur, polluta in ea fiunt omnia altaria fixa, non vero altaria portatilia

Ab Episcopo vel ab alio habente a S. Pontifice auctoritatem, illis omnibus adhibitis, quae a Pontificali praescribuntur.

Si est ambigua, non sufficit ad faciendum Sacrum in altari quum non certe constet quod sit consecratum.

Cum mensa disiungitur ab inferiori structura, cui fuit in consecratione coniuncta.

Haec mensa altaris portatilis formam assumet, et salva consecratione, potest de loco in locum transferri.

Cum enormem subiit fracturam, et cum lapis sepulchrum in quo sanctorum reliquiae reconduntur, fractum fuit, aut ex eo amotae fuerunt Reliquiae.

Quia illa, non haec, necessariam cum Ecclesia coniunctionem habent.

De Ecclesiarum immunitate.

Immunitas in genere defini potest

Immunitas localis est

Immunitas realis est

Immunitas personalis est

Personarum ecclesiasticarum et ecclesiarum immunitas

Interdictum immunitatis localis vetat

Ius quo loca, res et personae ecclesiasticae ab actibus, oneribus et muneribus saecularibus liberae, exemptae sunt.

Quae Ecclesiis, et aliis piis locis competit.

Quae ecclesiasticis rebus competit.

Quae personis ecclesiasticis competit.

Dei ordinatione et canonicis sanctionibus constituta est.

Ne in Ecclesia, etiam simpliciter benedicta, civilis et maxime criminalis sententia agatur, aut profertur; ne contractus, negotiationes, nundinae, publica parlamenta, comessationes, confabulationes, strepitus

habeantur; ne organo, sive cantu, lascivum et impurum aliquid misceatur, ne ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio.

Qui hi actus pietatem fovent et loci sanctitatem non laedunt.

Privilegium quo donantur debitores et rei criminum non exceptorum ad Ecclesiam confugientes, ne queant ab ea violenter extrahi et in vita et membris puniri.

Iniuria irrogatur Ecclesiae et sic extracti sunt liberi et in loco immuni reponendi sunt.

Ad omnes Ecclesias, etiam execratas, vel pollutas, ad oratoria publica, coemeteria, pia loca erecta auctoritate Episcopi, et ad loca Ecclesiis adiacentia per spatium 40 passuum in maioribus Ecclesiis.

Nam asylum sacrum ex iure naturali et divino promanat, cum universae gentes illud admiserint; at quod in universum a gentibus fit, aliam non potest habere causam quam ipsam naturam.

Ad Ecclesias parochiales et earum filiales in quibus cura parochialis exercetur, et ad conventus et monasteria pro toto illo spatio quod intra clausuram comprehenditur.

Libertatem et immunitatem Ecclesiarum non laedit; quia quae ex legitimis Concordatis fiunt, ipsius Pontificis auctoritatem habent.

Omnibus catholicis, immo et excommunicatis, schismaticis et haereticis modo contra eos de haeresis crimine non inquiratur.

Quia non est privilegium personale, sed reale,

In Ecclesia habere licet litterarias disputationes, academicos prolytis et laureae gradus conferre, et synodum ecclesiasticum congregare;

Ius asyli sacri est

Debitores et rei criminum si iniuste et per vim extrahantur,

Ius asyli Episcopi extendebatur

Ius asyli sacri vi consuetudinis certum est quod penitus evanuerit, quod contingit in facto, minime gentium in iure.

A Concordatis ius asyli sacri restrictum fuit

Restrictiones iuris asyli, facta per S. Pontificem in Concordatis cum Principibus saecularibus iusta exigente causa,

Ius asyli sacri in genere prodest

Ius asyli, prodest probabiliter Iu-

- daeis, paganis et infidelibus, constitutum in gratiam loci sacri et in obsequium Dei, non in gratiam recurrentis ad illud.
- Ius asyli prodest omnibus reis Qui crimen commiserunt non exceptum.
- Quaedam crimina sunt adeo execranda, ut qui ea pataverint, nullatenus sunt iure asyli donandi, iuxta ius canonicum: Utpote latrones publici, grassatores viarum, homicidae animo praemeditato, sicarii, fabricatores Litterarum Apostolicarum, conflantes monetas falsas, et vera adulterantes, violatores iuris sacri asyli. Benedictus XIV.
- Rei criminum ad Ecclesiam confugientes Christiana benignitate et charitate sunt recipiendi, et si indigeant, ex bonis Ecclesiae sustendandi sunt.
- Ad Ecclesiam confugientes criminum rei Suis rebus secum in locum immunem delatis nequeunt spoliari, licet spoliari queant rebus alienis et armis cum imploratione et potestate saecularis brachii.
- Rei criminum ad Ecclesiam confugientes De loco immuni exturbari nequeunt nisi eodem abutentur.
- Si rei de loco immuni abutantur Possunt prima vice, Episcopi auctoritate, de uno in alium locum transferri, et secunda vice possunt sacri asyli privilegio per eundem Episcopum privari.
- Ut reus qui in sacrum asylum se recepit, excepti criminis, extrahi possit, requiritur, Ut interveniat Episcopi licentia, ut Episcopus processum informativum sibi conficiat, ut minister curiae saecularis iuret se restitutum Ecclesiae reum si innocens, vel non reus criminis excepti; ut iudex saecularis in processu conficiendo audiat Ecclesiae fiscalem, et rei fiat traditio cum incolumitates vitae et membrorum.
- Poenae contra violatores iuris sacri asyli duae sunt, nimirum: Privatio beneficii asyli, et excommunicatio Papae reservata.
- Violatores sacri asyli habentur; Qui repellunt ad Ecclesiam confugientes, qui in Ecclesiam receptum ab ea extrahunt, et huius facti cooperatores; qui eundem in Ecclesia occidunt vel graviter laedunt; qui cum debeant reum Ecclesiae restituere et id facere recusant.

De Sepulturis Ecclesiae.

- Pro loco, in quo cadavera humantur. Sepultura accipitur.
- Pro iure in humationis iuxta ritus ab Ecclesia praescriptos, quo sensu dicitur sepultura ecclesiastica. Sepultura accipitur in alio sensu.
- Iuxta illud XII Tabularum: *Hominem mortuum in Urbe ne sepelito, neve urito.* Romanis erat interdictum, ne cadavera sepelirentur in Urbe,
- Ne quis sepeliretur in Ecclesia; sed hoc vix aliquando permittebat in atrio aut porticu Ecclesiae. Disciplina ecclesiastica antiqua interdicebat
- Sanctis Martyribus, Episcopis, Sacerdotibus et principibus cristianis ac universis fidelibus. Decursu temporis sepultura concedi coepit in Ecclesia
- Ubique sunt erecta coemeteria, et interdictae in Ecclesia sepulturae. Nunc sub specie incolumitati consulendi, et civili auctoritate urgente
- Cadavera feris, agris, aquis, igni, terrae extenuanda dabant. Veteres gentes
- Quia antiquior, communior, naturae convenientior est consuetudo haec, quod corpus hominis reddendus sit humo ex qua desumptum est. Ecclesia Catholica morem condendi in terra defunctorum corpora elegit et retinuit;
- Quod depositiones cadaverum fieri debent subtus terram ita ut sepulchri operculum complanetur cum pavimento, et non in muris aut conditoriis elevatis: hoc amovendum est iuxta praescriptum S. Pii V. Extructa sunt coemeteria in agris et in Ecclesiis sepulchra, in quibus observandum est,
- Solis S. Pontificibus competit. Privilegium sepulchri elevati
- Ex Congr. S. R. U. I. et si agatur de societatibus massonicae sectae, incurri poenas contra hanc latas. Non est licitum nomen dare societatibus, quibus propositum est promovere usum comburendi hominum cadavera.
- Factaque de his SS. D. N. Leoni Papae XIII, relatione, Sanctitas sua resolutiones EE. P. P. approbavit et confirmavit et Ordinariis communicandas mandavit, ut instruantur fideles circa detestabilem abu- Non est licitum mandare, ut sua aliorumve cadavera comburentur.